Kotoutumistuen (HE 169/2016vp) taloudellisista vaikutuksista

Arviossa kotoutumistuen vaikutuksista kotouttamistuen saajat on jaettu pakolaismaista tuleviin sekä muista kuin pakolaismaista tuleviin henkilöihin. Pakolaismaista tuleville henkilöille myönnettävien oleskelulupien määrän on ennakoitu kasvavan merkittävästi tulevina vuosina. Muista kuin pakolaismaista tulevien henkilöiden määrässä ei tämän hetken tietojen mukaan ole oletettavissa merkittävää muutosta.

Arvio kotoutumistuen kokonaismäärän jakaantumisesta kotoutumistuen saajien lähtömaan mukaan perustuu Tervolan ja Verhon (2014)[1] tutkimukseen, jossa tarkasteltiin maahanmuuttajien sosiaaliturvan käyttöä vuonna 2011. Kun vuoden 2014 kotoutumistukimenot[2] ryhmitellään Tervolan ja Verhon tietoja hyödyntäen, saadaan viimeisemmän käytettävissä olevan tiedon mukainen arvio kotoutumistukimenojen jakautumisesta eri maahanmuuttajaryhmien välillä. Tämän perusteella on arvioitu muista kuin pakolaismaista tulleiden maahanmuuttajien kotoutumistukimenot. Pakolaismaista tulleiden osalta kotoutumistukimenojen määrän arvioinnissa on käytetty myös hyödyksi Tervolan ja Verhon (2014) laskelmia. Tutkimuksessa on määritelty 1-3 vuotta maassa olleiden pakolaismaista tulleiden työikäisten keskimääräinen työmarkkinatuen määrä vuodessa ja työmarkkinatuki on korotettu vastaamaan nykyistä tasoa. Arviossa pakolaismaista tulleiden kotoutumistukimenoihin vaikuttaa merkittävästi ennusteet tulevina vuosina oleskeluluvan saaneiden määrästä.

Hallituksen esityksessä (HE 169/2016 vp) arvioidut kotoutumistuen luomat säästöt, korvaantuisivat ainakin osittain toimeentulotukimenojen kasvulla. Karkea arvio toimeentulotukimenojen kasvusta voidaan luoda hyödyntämällä mikrosimulointimallilla saatuja laskelmia, joissa tarkastellaan alle 3 vuotta maassa olleiden maahanmuuttajien työmarkkinatuen leikkausta. Simuloinnista johdetun arvion mukaan vuonna 2017 toimeentulotukimenot kasvavat noin 1 miljoona euroa kun työmarkkinatuesta säästetään noin 3,4 miljoonaa euroa. Huomioon on myös otettava, että esimerkiksi perustoimeentulotuen myöntäminen ja maksaminen siirtyy KELA:lle vuoden 2017 alusta. Kyseinen siirto saattaa vaikuttaa toimeentulon käyttöön (esimerkiksi toimeentulotuen alikäytön vähentyminen) ja näin vaikuttaa toimeentulotuen käyttöön alennetun kotoutumistuen piirissä olevilla. Mikä olisi kotoutumistuen vaikutus pelkästään kuntien vastuulle jääviin harkinnanvaraisiin toimeentulotukimenoihin, ei ole mahdollista arvioida. Ei voida arvioida kuinka moni tulee tarvitsemaan ja kuinka paljon sitä keskimäärin myönnettäisiin ja miten pitkältä ajalta.

Vuoden 2018 talousarviota varten edellä mainitut tiedot tulevat täsmentymään ensi vuoden aika kerättävien rekisteritietojen avulla.

[1] Tervola J. – Verho J. (2014) Maahanmuuttajien sosiaaliturvan käyttö vuonna 2011. Kela, työpapereita 64/2014.
[2] KELA (2015) Tilasto Suomen työttömyysturvasta. Suomen virallinen tilasta, Sosiaaliturva 2015.